

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА У ГАЛУЗІ ПРАВА

Складено «04» серпня 2025 року

м. Одеса

У відповідності до положень Кримінального кодексу України (документ № 2341-III, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131, в редакції від 28.08.2025 року) експертом у галузі права **Поліщук (Шостак) Оленою Миколаївною**, на замовлення **ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТК «ЮГТОРГ»**, в особі керівника **Петкова Сергія Анатолійовича** проведено експертизу щодо продажу та володіння електрошокерними пристроями на території України, а саме:

Які правові наслідки продажу та володіння на території України електрошокерними пристроями, а саме: ліхтар-відлякувач BAILONG BL-288?

Висновок надається **ТОВАРИСТВУ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТК «ЮГТОРГ»**, в особі керівника **Петкова Сергія Анатолійовича**.

За результатами проведеного дослідження, опрацювання положень законодавства України та юридичної літератури, експерт дійшов наступних висновків:

По-перше, для об'єктивного проведення дослідження доцільно визначити правову природу електрошокерних пристроїв та які правові наслідки володіння електрошокерними пристроями на території України.

Електрошокерні пристрої, відповідно до статті 42 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII, містяться у вичерпному переліку спеціальних засобів, якими мають право користуватися поліцейські для забезпечення громадського порядку та припинення правопорушень. До цього переліку включено електрошокерні пристрої контактної та дистанційної дії. Важливо зазначити, що згідно з Інструкцією про порядок застосування електрошокерних пристроїв (електрошокерів), затвердженій наказом МВС України № 101 від 13 лютого 1998 року, застосовувати електрошокери забороняється особам, які не пройшли навчання та не склали заліки із застосування спецзасобів.

Згідно до пункту 8 Постанови Верховної Ради України (ВВР) від 17.06.1992 № 2471-XII «Про право власності на окремі види майна», не може бути у власності громадян, громадських об'єднань, міжнародних організацій і юридичних осіб інших держав на території України електрошокерні пристрої та спеціальні засоби, що застосовуються правоохоронними органами, крім газових пістолетів і револьверів та патронів до них, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії.

Статтею 1 Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Документ 994_535, ратифікований від 17.07.1997) врегульовано, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Відповідно до відкритої системи «Прозорро» Національна поліція України 18.06.2020 року за результатами тендеру уклала угоду з ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Система» про закупівлю електрошокерів пристроїв контактної дистанційної дії TASER X2. Що вказує на те, що електрошокерів пристроїв контактної дистанційної дії TASER X2 застосовуються правоохоронними органами як спеціальні засоби.

Що стосується спеціальних засобів самооборони, то Кодекс України про адміністративні правопорушення встановлює відповідальність за порушення порядку їх розроблення, виготовлення, реалізації (ст. 195-1), порушення правил застосування спеціальних засобів самооборони (ст. 195-3), порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокерів пристроїв і спеціальних засобів, що використовуються правоохоронними органами (ст. 195-4). Кримінальної відповідальності за зберігання чи носіння електрошокера немає.

Несанкціоноване використання електрошокера фізичною особою може розцінюватись як хуліганство (ст. 296 Кримінального кодексу України) або нанесення тілесних ушкоджень. Залежно від наслідків, які спричинило використання пристрою, особа, що його застосувала, може нести як адміністративну, так і кримінальну відповідальність.

Користуватися та застосовувати електрошокери до людини **КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЕНО**.

Відповідно до ст. 3 Європейської конвенції з прав людини (Документ 995_004, Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97, в редакції від 01.08.2021 року) нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

У разі необхідної оборони або крайньої необхідності рекомендовано користуватися встановленою для правоохоронців Інструкцією про порядок застосування електрошокерів пристроїв (електрошокерів), затвердженої наказом МВС України № 101 від 13 лютого 1998 року. Зокрема, категорично забороняється:

- застосовувати електрошокер у ділянці голови, шиї та статевих органів;
- перевищувати допустимий час впливу електричного струму на людину, встановлений інструкцією з експлуатації на кожний тип електрошокера;
- використовувати електрошокери, що мають зовнішні пошкодження та несправні запобіжну чи пускову кнопку;

- користуватися електрошокером у приміщеннях, де є легкозаймисті або вибухонебезпечні речовини.

Також слід пам'ятати, що за ПЕРЕВИЩЕННЯ ЗАХОДІВ САМООБОРОНИ законодавством передбачено кримінальну відповідальність.

Відповідно до положень ст. 36 (необхідна оборона) Кримінального Кодексу України:

1. Необхідною обороною визнаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

2. Кожна особа має право на необхідну оборону незалежно від можливості уникнути суспільно небезпечного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади.

3. Перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту. Перевищення меж необхідної оборони тягне кримінальну відповідальність лише у випадках, спеціально передбачених у статтях 118 та 124 цього Кодексу.

4. Особа не підлягає кримінальній відповідальності, якщо через сильне душевне хвилювання, викликане суспільно небезпечним посяганням, вона не могла оцінити відповідність заподіяної нею шкоди небезпечності посягання чи обстановці захисту.

5. Не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає.

Відповідно до ст. 39 Кримінального Кодексу України:

1. Не є кримінальним правопорушенням заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам у стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожусь особі чи охоронюваним законом правам цієї людини або інших осіб, а також суспільним інтересам чи інтересам держави, якщо цю небезпеку в даній обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності.

2. Перевищенням меж крайньої необхідності є умисне заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо така шкода є більш значною, ніж відвернена шкода.

3. Особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності, якщо внаслідок сильного душевного хвилювання, викликаного небезпекою, що загрожувала, вона не могла оцінити відповідність заподіяної шкоди цій небезпеці.

Таким чином, підсумовуючи викладене приходимо висновку, що електрошоковий пристрій ліхтар-відлякувач BAILONG BL-288 не застосовується правоохоронними органами та не є зброєю. Отже, фізична людина може володіти та користуватися електрошоковими пристроями, якщо вона самостійно не розробляє, не виготовляє і не продає електрошокові пристрої. У разі порушення вищенаведених норм законодавства фізична особа нестиме адміністративну або кримінальну відповідальність. У разі крайньої необхідності або необхідної оборони електрошоковий пристрій можна використовувати лише відповідно до Інструкції про порядок застосування електрошокових пристроїв (електрошокерів), затвердженої наказом МВС України № 101 від 13 лютого 1998 року.

По-друге, щодо продажу на території України електрошокових пристроїв, ліхтар-відлякувач BAILONG BL-288.

Згідно до статті 42 Конституції України (Документ 254к/96-ВР, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141, в редакції від 01.01.2020 року), кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Цивільним кодексом України (Документ 435-IV, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356, в редакції від 28.08.2025 року) статтею 50 врегульовано право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності встановлюються Конституцією України та законом.

Окрім того, стаття 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (Документ 222-VIII, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 23, ст.158). Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, в редакції від 28.08.2025 року) містить перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню. Виходячи з вказаного переліку, продаж електрошокових пристроїв, ліхтар-відлякувач BAILONG BL-288 не підлягає ліцензуванню.

Відповідно до статті 5 Закон України «Про загальну безпечність нехарчової продукції» (Документ 2736-VI, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 22, ст.145, в редакції від 26.10.2023 року):

1. Продукція вважається безпечною, якщо вона відповідає вимогам щодо забезпечення безпечності продукції, встановленим законодавством.

2. У разі відсутності вимог щодо забезпечення безпечності продукції, визначених частиною першою цієї статті, відповідна продукція вважається

безпечною, якщо орган державного ринкового нагляду не доведе, що така продукція є небезпечною.

3. Доказом безпечності продукції є її відповідність національним стандартам, що гармонізовані з відповідними європейськими стандартами. Перелік таких гармонізованих національних стандартів формується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері стандартизації. Цей перелік станом на 1 січня щороку оприлюднюється шляхом його опублікування у друкованому медіа центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері стандартизації (у разі його відсутності - у друкованому медіа, визначеному цим органом) та шляхом розміщення на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері стандартизації.

4. У разі відсутності вимог щодо забезпечення безпечності продукції, визначених частиною першою цієї статті, або за відсутності чи незастосуванні національних стандартів, визначених частиною третьою цієї статті, орган державного ринкового нагляду під час доведення того, що продукція є небезпечною, може враховувати в такій послідовності:

1) національні стандарти інших держав щодо забезпечення безпечності продукції, гармонізовані з відповідними європейськими та міжнародними стандартами;

2) регіональні стандарти щодо забезпечення безпечності продукції відповідно до міжнародних договорів України;

3) стандарти України щодо забезпечення безпечності продукції, крім визначених частиною третьою цієї статті;

4) кодекси усталеної практики із забезпечення безпечності продукції у відповідних галузях;

5) досягнення науки і техніки у сфері безпечності продукції;

6) очікування споживачів (користувачів) щодо безпечності продукції за звичайних або обґрунтовано передбачуваних умов її використання (у тому числі щодо строку служби та за необхідності введення в експлуатацію вимог стосовно встановлення і технічного обслуговування).

5. Продукція не може вважатися небезпечною лише з тих підстав, що є можливості досягнення вищого рівня безпечності продукції або що на ринку пропонується інша продукція, яка становить менший ступінь ризику.

Статтею 167 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Документ 80731-X, Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122, в редакції від 01.09.2025 року) передбачено адміністративну відповідальність за введення в обіг або реалізація продукції, яка не відповідає вимогам стандартів, а саме:

Введення в обіг (випуск на ринок України, в тому числі з ремонту) або реалізація продукції (крім харчових продуктів), яка не відповідає вимогам стандартів, норм, правил і зразків (еталонів) щодо безпечності, якості, комплектності та упаковки (за винятком випадків, передбачених законодавством України), - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, громадян - власників підприємств чи уповноважених ними осіб від двадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Таким чином, підсумовуючи викладене приходимо висновку, що продаж електрошокерів пристроїв, ліхтар-відлякувач BAILONG BL-288 на території України не заборонено та не потребує отримання ліцензій.

Висновок: в результаті проведеного дослідження законодавства, можна однозначно дійти висновку, що ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТК «ЮГТОРГ» на підставі норм чинного законодавства, які діють на момент замовлення висновку експерта має право на продаж електрошокерів пристроїв, ліхтар-відлякувач BAILONG BL-288 на території України, оскільки така господарська діяльність не заборонена та не потребує отримання ліцензій. Стосовно володіння електрошокерними пристроями, вказане не заборонено чинним законодавством, однак, застосування електрошокерів пристроїв на людях категорично заборонено.

Кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінального права
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Олена Поліщук (Шостак)